

Në bazë të nenit 55 paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën e organeve të administratës shtetërore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" Nr. 58/00, 44/02, 82 / 08,167 / 10,51 / 11, 96 /2019 dhe 110/2019) dhe neni 22 paragrafi 1 i Ligjit për Arsimin e Mesëm ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" Nr. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99 , 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116 /10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 dhe 64/18) dhe neni 3 i Ligjit për Shkollën e Mesme për Matematikë - Informatikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" Nr. 64/18) u miratua nga ministrja e Arsimit dhe e Shkencës Programi mësimor për Arsimin qytetar për vitin II (e dytë) në gjimnazin matematikë-informatikë.

MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS

BYROJA E ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Programi mësimor

ARSIMI QYTETAR

për vitin II

Gjimnazi për Matematikë dhe Informatikë

Shkup, 2021

Emri i programit mësimor	Arsimi qytetar
Lloji i programit mësimor	I detyrueshëm
Vlera kreditore e programit mësimor	3 (tre) ECVET ¹ kredi
Titulli dhe niveli i kualifikimeve	niveli IV (i katërt)
Viti mësimor	viti II (i dytë)
Numri i orëve, javore/vjetore për realizimin e programit mësimor	2/ 72
Qëllimet e programit mësimor	<p>Nxënësi/nxënësja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të jetë në gjendje të veprojë si një qytetar i përgjegjshëm dhe të marrë pjesë plotësisht në jetën qytetare dhe shoqërore, bazuar në njohuritë dhe gjykimin e koncepteve dhe strukturave sociale, ekonomike dhe politike, si dhe njohuritë e zhvillimit dhe qëndrueshmërisë globale, - të interesohen për zhvillimet politike dhe socio-ekonomike dhe komunikimin ndërkulturor për të kapërcyer paragjykimet, të jenë në gjendje të bëjnë kompromis, - të respektojnë të drejtat e njeriut si bazë për demokracinë e cila është themeli i një qëndrimi të përgjegjshëm dhe konstruktiv, - të njohë konceptet bazë që i referohen individëve, grupeve, organizatave të punës, shoqërisë, ekonomisë dhe kulturës, - të jetë në gjendje të bashkëpunojë në mënyrë aktive me të tjerët për interesin e përbashkët ose publik, të marrë përgjegjësinë për mjedisin, përfshirë zhvillimin e qëndrueshëm të shoqërisë,

¹ Ligji i Kornizës kombëtare të kualifikimeve.

	<ul style="list-style-type: none"> - të respektojë diversitetin social dhe kulturor, barazinë gjinore dhe të kontribuojë në kohezionin social, - të jetë gati të respektojë privatësinë e të tjerëve; - të jetë i vetëdijshëm për qëllimet, vlerat dhe politikat e lëvizjeve shoqërore dhe politike, sistemet e qëndrueshme, veçanërisht ndryshimet klimatike dhe demografike në nivel global dhe shkaqet e tyre themelore; - të jetë në gjendje të kuptojë dhe përdorë në mënyrë kritike format tradicionale dhe të reja të medias, - të mendojë në mënyrë kritike dhe konstruktive në aktivitetet e komunitetit për vendimmarrje në të gjitha nivelet; - të përgatitet në mënyrë konstruktive për të marrë pjesë në vendimmarrjen demokratike në të gjitha nivelet dhe në aktivitetet qytetare; - të përpiqet për të siguruar drejtësi sociale dhe drejtësi; - të kuptojë dimensionet multikulturore dhe socio-ekonomike të shoqërive evropiane dhe mënyrën në të cilën identiteti kulturor kontribuon në identitetin evropian; - të identifikojë vlerat e përbashkëta evropiane; - të njohë integrimin evropian dhe të jetë i vetëdijshëm për dallimin dhe identitetet kulturore në Evropë dhe në botë.
<p>Temat / fushat / njësitet modulare të programit mësimor</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. IDENTITETI QYTETAR – PPARAQITJA E VETES SI QYTETAR 2. LIDHSHMËRIA QYTETARE 3. QYTETARI NË SHOQËRINË QYTETARE 4. QYTETARI DHE SHTETI 5. QYTETARI DHE BOTA
<p>Kushtet materiale-teknike dhe hapësinore</p>	<p>Për të arritur rezultatet e të mësuarit dhe për të kryer me sukses aktivitetet e planifikuara të nxënësve, mësimi realizohet në një klasë të pajisur - një kabinet me mjete vizuale moderne dhe rekomandohet që të keni një pasqyrim në klasë, kontakt më të lehtë vizual dhe audio midis nxënësve dhe mësuesit dhe midis nxënësve dhe ndërmjet nxënësve mes veti, ndërsa bankat të sistemohen në variante të ndryshme të shkronjës P ose të afërta, pra të grupuara në një formë të punës në grup.</p>
<p>Normativi për kuadrin mësimor</p>	<p>Mësimi i lëndës arsimit qytetar për vitin II (të dytë) realizohet nga mësimgjithësi që ka të kryer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - studime në sociologji, VII / 1 ose VIA sipas KMK dhe 240 SETK, dhe me përgatitje të përshtatshme pedagogjike-psikologjike dhe metodologjike të një institucioni të akredituar të arsimit të lartë,

- studime në histori, VII / 1 ose VIA sipas KMK dhe 240 SETK, dhe me përgatitje të përshtatshme pedagogjike-psikologjike dhe metodologjike të një institucioni të akredituar të arsimit të lartë,
 - Studime në filozofi, VII / 1 ose VIA sipas KMK dhe 240 SETK, dhe me përgatitje të përshtatshme pedagogjike-psikologjike dhe metodologjike të fituara nga një institucion i akredituar i arsimit të lartë.

IDENTITETI QYTETAR – PARAQITJA E VETVETES SI QYTETAR				
Nr. rend.	Rezultatet e mësimit	Përmbajtjet dhe konceptet	Aktivitetet dhe metodat	Standardet e vlerësimit
1.	<p>Nxënësi/nxënësja është i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> – interpretojë konceptin qytetar dhe të shpjegojë faktorët që ndikojnë në zhvillimin e identitetit qytetar; 	<p>Ndërgjegjësimi për identitetin qytetar</p> <p>Konceptet Identiteti qytetar</p>	<p>Teknika mësimore: Stuhi idesh dhe një mori përkufizimesh.</p> <p>Teknika e mësimdhënies: Barometër për të marrë një pozicion mbi faktorët që ndikojnë në zhvillimin e identitetit personal.</p> <p>Përgatitja e një ditari meta-mësimor për reflektim mbi identitetin individual kulturor.</p> <p>Punë individuale - një hartë mendore/ideore: për faktorët e ndryshëm që ndikojnë në identitetin.</p>	<p>Nxënësi mund të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikojë lloje të ndryshme identiteti (personale dhe grupore); - përcaktojë termat qytetar, identitet dhe identitet qytetar; - përshkruan faktorët e ndryshëm shoqërorë që ndikojnë në zhvillimin e identitetit dhe sjelljes qytetare të individit; - bëjë një analizë kritike të ndikimeve të ndryshme në formimin e identitetit të vet qytetar; - përgatit lloje të ndryshme prezantimesh për veten e tij si qytetar;

2.	- planifikon zhvillimin e tij / saj dhe kontrollon suksesin e tij / saj në lidhje me qëllimet e përcaktuara për zhvillimin personal;	<p>Njohja dhe zhvillimi i cilësive dhe aftësive personale</p> <p>Konceptet</p> <p>Karakteristikat Aftësitë Zhvillim personal</p>	<p>Analiza dhe diskutim mbi "Qëllimet dhe karakteristikat e mia dy vjet më parë dhe sot".</p> <p>Përpilimi i një plani të zhvillimit personal.</p> <p>Përpilimi i një plani për angazhimin social në shkollë dhe komunitet/bashkësi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identifikon pikat e forta dhe të dobëta të veta; - marrin reagime nga të tjerët për sjelljet e tyre; - identifikon fushat për përmirësimin e aftësive të caktuara dhe qëllimeve përkatëse; - vlerëson përparimin në arritjen e qëllimeve të identifikuara;
3.	- analizon dhe rregullon sjelljen individuale dhe respekton qëndrimet dhe nevojat e ndryshme të njerëzve të tjerë;	<p>Kontrolli i sjelljes</p> <p>Konceptet</p> <p>Toleranca Kompromis</p>	<p>Analiza e një teksti me një problem (i zgjedhur nga mësuesi) që kërkon kompromis për të zgjidhur ose kapërcyer problemin.</p> <p>Loja me role (situata problemore me ndryshimet në qëndrimet), diskutimi i sjelljes së nxënësve, Lista e renditjes së karakteristikave me përparësi që qytetari duhet të posedojë dhe vlerësimi i sjelljeve të tyre bazuar në listën e përcaktuar të rangimit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - përcakton konceptet tolerancë dhe kompromis; - përshkruan bashkëpunimin mes njerëzve në arritjen e një qëllimi të përbashkët; - pranon që ka grupe dhe individë në shoqëri që kanë interesa, qëndrime dhe nevoja të ndryshme; - pranon që duhet bërë kompromis midis interesave të veta dhe të njerëzve të tjerë; - rishqyrton karakteristikat dhe sjelljen e tij / saj dhe gjen mënyra për të përmirësuar aftësitë e tij / saj shoqërore;
4.	- të analizojë dhe vlerësojë rëndësinë e vlerave dhe normave morale në	<p>Etika</p>	<p>Nxënësit përpilojnë një kod etik për shkollën.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identifikon ndikimin e vlerave dhe normave morale në një kontekst më

	jetën shoqërore dhe personale të qytetarit;	Koncepte Etika Vlerat Morali / normat morale	Krahasimi dhe analiza e rregullave etike në shoqëri të ndryshme. Diskutim rreth moralit dhe etikës së pjesëmarrësve në situata të caktuara reale ose fiktive.	të gjerë shoqëror; - përcakton termat etikë, vlera, moral dhe norma morale; - përshkruan shembuj të veprimeve etike dhe jo etike; - propozon mënyra për sundimin e etikës në shoqëri;
5.	- analizon sesi njohuritë, emocionet dhe vlerat ndikojnë në sjelljen.	Shprehja e emocioneve Koncepte Emocionet Empatia Dhembshuria	Loja me role dhe diskutimi i reagimeve emocionale të pjesëmarrësve (empatia kundrejt dhembshurisë). Reflektim mbi shprehjen e emocioneve në situata të ndryshme.	- shpjegon koncepte emocion, ndjeshmëri, dhembshuri ...; - jep shembuj të reagimeve të ndryshme emocionale të shprehura ndjenja, ndjeshmëri; - krahason reagimet emocionale në situata të ndryshme; - vlerëson reagimet e tij / saj në situata të ndryshme.

LIDHSHMËRIA QYTETARE

Nr. rend.	Rezultatet e mësimit	Përmbajtjet dhe konceptet	Aktivitetet dhe metodat	Standardet e vlerësimit
1.	<p>Nxënësi/nxënësja është i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikon llojet e ndryshme të komunikimit dhe ndikimin e tyre në mënyrën moderne të jetesës dhe është në gjendje t'i përdorë ato në mënyrë të përshtatshme në kontekst; 	<p>Komunikimi</p> <p>Konceptet</p> <ul style="list-style-type: none"> Komunikimi Komunikimi efektiv 	<p>Stuhi idesh: Mënyrat në të cilat komunikojmë me njëri -tjetrin. Në fund, nxirret një përfundim.</p> <p>Puna në çifte: Çfarë më pëlqen dhe nuk më pëlqen kur komunikoj me të tjerët?</p> <p>Diskutim: Po sikur të mos kemi internet dhe telefon?</p> <p>Ushtrimi: Transmetimi i një mesazhi përmes formave të ndryshme të komunikimit (të shkruara, gojore, verbale, joverbale ...).</p>	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - numëron mënyrat e ndryshme të komunikimit dhe kushtet që ndikojnë në komunikimin efektiv; - përshkruan komunikimin si mjet bazë të mirëkuptimit mes njerëzve; - bën një plan për komunikim efektiv (verbal, jo verbal, digjital) për të përfunduar një detyrë komplekse; - rregullon komunikimin në varësi të kontekstit dhe formave në dispozicion;
2.	<ul style="list-style-type: none"> - njih pikëpamje të ndryshme për çështje të rëndësishme shoqërore dhe respekton pikëpamjet e ndryshme nga të tija; 	<p>Konsideroni këndvështrime dhe pikëpamje të ndryshme</p> <p>Koncepte</p> <ul style="list-style-type: none"> Pamjet Qëndrimet 	<p>Teknika e mësimitdhënies:</p> <p>Barometër - marrja e pozicioneve për një pohim të caktuar midis "pajtohem" dhe "nuk pajtohem" dhe krahasimi i pozicioneve të ndryshme midis nxënësve.</p> <p>Debat mbi një temë të zgjedhur nga nxënësit për të zhvilluar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - argumenton pikëpamjet e tij / saj për tema të ndryshme nga fusha të ndryshme; - diskuton këndvështrime të ndryshme për çështje të rëndësishme shoqërore; - pranon se ka vlera, qëndrime dhe opinione të ndryshme; - shpjegon sesi pikëpamjet e botës

			pikëpamje dhe qëndrime të ndryshme nga fusha të ndryshme (arsimi, ekonomia, shëndetësia, ekologjia ...).	përcaktojnë marrëdhëniet midis njerëzve;
3.	– vlerëson rëndësinë e përkatësisë në komunitet dhe përfitimet e komunitetit të individëve në ndërtimin e vlerave të përbashkëta;	Përkatësia ndaj komunitetit /bashkësisë Konceptet Bashkësia Përkatësia Atdhetarizmi Kozmopolitizmi	Puna në grup: Sa dhe si e vlerësojmë komunitetin? Simulimi: Si sillem /si i trajtoj të tjerët? Diskutim: Cilëve komunitete i përkasim. Sa e fuqishme është përkatësia jonë ndaj bashkësive të ndryshme (renditje për secilin individ). Diskutim: Çfarë duhet / mund të bëj për bashkësinë time dhe globale dhe çfarë fitoj / humbas me të?	– përshkruan rolet e individëve dhe kontributin e tyre në komunitet; - shpjegon kuptimin e ndjenjës individuale të përkatësisë në bashkësi të ndryshme; - diskuton mbi ndikimin e të tjerëve në ndërtimin e ndjenjës së përkatësisë në bashkësinë më të gjerë; - promovon vlerat e përkatësisë ndaj shtetit të vet (atdhetarizmi) dhe botës (kozopolitizmi);
4.	– lidh njerëzimin, të drejtat e njeriut dhe të drejtën ndërkombëtare humanitare me pozicionin e kategorive të prekshme të njerëzve dhe respektimin e tyre ;	Humanizmi Koncepte Humanizmi	Përgjigje individuale e pyetjeve të sondazhit me temën: Si vepronit? Punë individuale: Unë, ne dhe ndjenjat (Çantë e zbukuruar me tre gjërat më të rëndësishme në rast urgjence).	- numëron kategoritë e prekshme të njerëzve që kanë nevojë për ndihmë humanitare; - shpjegon se çfarë është njerëzimi; - identifikon institucionet që ndihmojnë kategoritë e cënueshme;

		E drejta humanitare ndërkombëtare	Puna në grup: Hulmtimi dhe hartëzimi i organizatave humanitare (që veprojnë në Maqedoni, të cilat në vende të tjera). Zhvillimi i një ideje për veprime humanitare në komunitet (identifikimi i njerëzve të cenueshëm, nevojat e tyre) dhe nisja e një iniciative.	- identifikon organizatat ndërkombëtare (Kryqi i Kuq, Gjysmëhëna e Kuqe) që veprojnë në mënyrë humanitare; - njeh nevojat specifike të kategorive të cenueshme në shoqëri;
5.	- analizon mënyrat e funksionimit të dallimeve në shoqëri dhe për të treguar gatishmërinë për të respektuar ato të ndryshme;	Pranimi dhe respektimi i dallimeve/diversitetit Koncepte Dallimet Respekti Pranimi	Punë në grup: Gjuha dhe bota (për të treguar sesi gjuhët lidhin vendet në botë). Puna individuale: Theksoni ngjashmëritë dhe dallimet midis individëve dhe grupeve në mjedisin tuaj.	- përshkruan se si funksionojnë identitete të ndryshme në një shoqëri; - rishqyrton qëndrimet dhe sjelljet e tij / saj në situata të veçanta; - diskuton mbi përfitimet dhe sfidat e jetesës dhe punës në një shoqëri me diversitet; - demonstroi se të gjithë në shoqëri janë të rëndësishëm dhe mund të pranojnë njerëz që janë të ndryshëm nga ai / ajo;
6.	- njeh përparësitë e shoqërisë multikulturore dhe vlerëson cilësinë e mënyrës së integruar të jetës;	Multikulturalizmi dhe jetesa e integruar Koncepte	Teknika mësimore: Bregu i akullt - çfarë kuptojmë me kulturë? Punë individuale: Cilëve elemente	- liston karakteristikat themelore të një shoqërie multikulturore; - përcakton se çfarë është multikulturalizmi dhe integrimi;

		<p>Multikulturalizmi Integrimi Interkulturalizmi</p>	<p>cilës terma u përkasin? (lidhur me multikulturalizmin, integrimin dhe interkulturalizmin).</p> <p>Diskutim me temën: Përfitimet dhe sfidat e të jetuarit në një shoqëri multikulturore.</p>	<p>- njeh integrimin si një mënyrë / parakusht për shoqërinë ndërkulturore; - diskuton dhe gjen zgjidhje për çështje dhe situata komplekse në të cilat është e nevojshme të respektohen dallimet kulturore;</p>
7.	<p>- të analizojë konfliktet në nivel lokal, kombëtar dhe global dhe të propozojë mënyra të ndryshme për zgjidhjen e tyre.</p>	<p>Menaxhimi i konfliktit</p> <p>Koncepte Konfliktet</p>	<p>Teknika: Stuhi mendimesh: Çfarë është konflikti? Puna në çifte - Të menduarit "jashtë kutisë": një konflikt specifik (lokal ose global) dhe mënyra për ta tejkaluar ose zgjidhur atë. Punë në grup: Mesazh për jashtëtokësorin "Çfarë është dhuna dhe çfarë është jo dhuna?" Loja me role: Simulimi i zgjidhjes jo të dhunshme ose tejkalimi i konflikteve.</p>	<p>- definojnë konceptin konflikt; - identifikon llojet e ndryshme të konflikteve - shkaqet, pasojat; - mbron zgjidhjen paqësore të konflikteve dhe propozon mënyra konstruktive për zgjidhjen, trajtimin dhe tejkalimin e konflikteve; - vlerëson shkaqet e konfliktit në lidhje me nevojat e ndryshme të palëve të përfshira.</p>

QYTETARI NË SHOQËRINË CIVILE

Nr. rend.	Rezultatet e mësimit	Përmbajtjet dhe konceptet	Aktivitetet dhe metodat	Standardet e vlerësimit
1.	<p>Nxënësi/nxënësja është i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të njohë rolin e tij si qytetar dhe të identifikojë mundësitë për përfshirje aktive në jetën shoqërore; 	<p>Roli i qytetarit në shoqëri</p> <p>Koncepte</p> <p>Qytetar Shoqëria civile</p>	<p>Punë në grup me temën: "Karakteristikat e shoqërisë civile".</p> <p>Krahasimi i shoqërive civile dhe llojeve të tjera duke bërë një tabelë T.</p> <p>Diskutim: Si mund të arrijë shoqëria jonë karakteristikat e shoqërisë civile? Çfarë mund të bëjmë?</p>	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - numëron karakteristikat e shoqërisë civile; - përcakton një qytetar dhe një shoqëri civile; - identifikon mundësitë për angazhim në shoqërinë civile; - demonstroi pjesëmarrje aktive në proceset shoqërore;
2.	<ul style="list-style-type: none"> - identifikon të drejtat e njeriut, të drejtat dhe liritë civile, t'i respektojë ato në situatat e përditshme dhe është në gjendje t'i lidhë ato me përgjegjësitë e duhura; 	<p>Të drejtat dhe përgjegjësitë</p> <p>Koncepte</p> <p>Të drejtat Liritë Përgjegjësitë Detyrimet</p>	<p>Diskutim me temën: "Të drejtat dhe liritë, të drejtat sot dhe nesër?"</p> <p>Krijimi i një "Shtëpie e drejtësisë" (themeli, muret, çatia) bazuar në zhvillimin e të drejtave të njeriut.</p> <p>Demonstroni situata / shembuj nga jeta e përditshme në lidhje me tetë nivelet e Shkallës së Pjesëmarrjes së Fëmijëve Roxher Hart.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - numëron llojet e të drejtave dhe përgjegjësisë; - përshkruan zhvillimin e të drejtave të njeriut; - grupon të drejtat dhe përgjegjësitë e qytetarëve në shoqërinë civile; - debatet për respektimin e të drejtave dhe përgjegjësisë të qytetarëve në mjedisin e tyre;
3.	<ul style="list-style-type: none"> - kupton rëndësinë e zhvillimit të 	<p>Qytetari dhe zhvillimi i</p>	<p>Zhvillimi i një plani për përdorimin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - numëron dhe diskuton për shembuj

	qëndrueshëm dhe përdorimit racional të burimeve në planetin Tokë;	qëndrueshëm Koncepte Zhvillimi i qëndrueshëm Burimet Riciklimi Energjia	racional të burimeve në shkollë. Diskutim mbi temën: Konsumi i ujit, energjia elektrike, ujitja, riciklimi dhe përdorimi i materialit të ricikluar. Bërja e materialit promovues (poster, fletëpalosje, video ...) për të mbrojtur mjedisin dhe për ta theksuar atë në një vend të dukshëm.	pozitive të zhvillimit të qëndrueshëm dhe kursimit të burimeve; - përshkruan rëndësinë e zhvillimit të qëndrueshëm në segmentet individuale të jetës; - përgatit një plan për përdorimin racional të burimeve; - hulumton dhe propozon modele të zhvillimit të qëndrueshëm që mund të aplikohen;
4.	- njih nevojën për inovacion dhe sipërmarrje në mënyrë që të monitorohet dinamika e zhvillimit të shoqërisë moderne;	Qytetari si novator dhe sipërmarrës Koncepte Novator Sipërmarrës	Punë në grup: Zhvillimi i projektit (Idea - projekt - realizim). Ideja Stuhia: Karakteristikat e Inovatorëve dhe Sipërmarrësve. Përmbledhja e ngjashmërive dhe dallimeve. Diskutim: Cili është roli i inovacionit në zhvillimin e shoqërisë.	- shpjegon konceptet novator dhe sipërmarrës; - shpjegon faktorët që i mundësojnë qytetarit të jetë novator dhe sipërmarrës; - përshkruan dhe diskutojë mundësitë për shndërrimin e idesë në projekt;
5.	- analizon nevojat personale, përcakton prioritetet dhe planifikon financimin e tyre;	Qytetari si konsumator dhe kursimtar Koncepte Fitimi Kursimi	Analiza (individualisht ose në grup) e aspekteve pozitive dhe negative të konsumit dhe kursimeve. Puna individuale: Vlerësimi i nevojave personale dhe gjetja e mënyrave për financimin e tyre.	- dallojë mënyrat dhe format e sigurimit të parave (për shembull: fitimi, kursimi, huamarrja dhe investimi); - identifikon situatat sesi ndryshojnë nevojat financiare të qytetarëve; - shpjegon rolin e qytetarit si

		Investimi Konsumatori		konsumator dhe kursimtar; - vlerëson përfitimet dhe rrezikun e përdorimit të shërbimeve të kursimeve / huadhënies në një bankë;
6.	- vlerësoni rolin e organizatave qytetare dhe grupeve të përfaqësuara në organizatat qytetare dhe të përdorë përfitimet e tyre si qytetar;	Organizatat qytetare dhe grupet e përfaqësuara Koncepte Organizatat qytetare Grupet e përfaqësuara	Punë në grup: Nxënësit formojnë "organizatën e tyre" (reale ose fiktive), bëjnë një program dhe përpiqen ta realizojnë atë përmes aktiviteteve të ndryshme. Hulimtimi (nga burimet elektronike, sondazhi, fokus-grupe, etj.) për organizatat qytetare dhe aktivitetet e tyre. Stuhi idesh: Organizatat qytetare kundrejt grupeve të përfaqësimit (ngjashmëritë dhe dallimet).	- identifikon organizatat qytetare dhe grupet e përfaqësuara; - shpjegon rolin e organizatave qytetare dhe / ose grupeve të përfaqësuara; - shpjegon sfidat me të cilat përballen organizatat qytetare gjatë aktiviteteve të tyre; - analizon mënyrat dhe format e veprimt të organizatave qytetare dhe grupeve të përfaqësimit;
7.	- njeh rolin e mediave në demokraci si kontrollues i qeverisë dhe instrument për pjesëmarrjen aktive të qytetarëve në proceset demokratike;	Media në një shoqëri demokratike Koncepte Gazetar Redaktor Censura Autocensurë	Ushtrimi: Transmetimi i lajmeve përmes një loje "telefoni i prishur" dhe diskutimi i mënyrave për t'i kontrolluar ato. Analiza e lajmeve të transmetuara në media të ndryshme (sa respektohen kriteret gazetareske). Diskutim: Si mediat janë	- numëron dhe shpjegon karakteristikat e mediave; - vlerëson pajtueshmërinë me parimet e punës në media (pavarësia, përgjegjësia, vërtetësia, etika); - analizon dhe vlerëson përmbajtje të ndryshme mediatike; - vlerëson sesi informacioni transmetohet dhe përjetohet

			<p>kontrolluese e qeverisë? E ndjekur nga hulumtimi online mbi shembujt (lajmet, rubrikat, etj.).</p> <p>Diskutim: Si i përdorin qytetarët mediat për të marrë pjesë në proceset demokratike? E ndjekur nga shembujt të hulumtimit në internet.</p> <p>Punë në grup: Bërja e një gazete të shtypur / muri ose gazete elektronike.</p> <p>Lojë me role: Gazetar, redaktues, pronar i medias.</p> <p>Diskutim: Si e përdorin qytetarët median për të marrë pjesë aktive në proceset demokratike.</p>	ndryshe;
8.	- të vlerësojë në mënyrë kritike ndikimin e fesë në shoqërinë moderne dhe të sillet me tolerancë ndaj atyre me religjion të ndryshëm;	<p>Religjioni në shoqëri</p> <p>Koncepte</p> <p>Agnostik / agnosticizëm</p> <p>Sektet</p> <p>Fundamentalizmi / fundamentalizmi radikal dhe ekstremizmi</p>	<p>Puna në grup: Hulumtimi mbi fetë më të përhapura në botë dhe ndikimi i tyre (pozitivisht dhe negativisht) në shoqëritë në mbarë botën.</p> <p>Puna në çiftet, eksplorimi i koncepteve: agnosticizmi, sektet, fundamentalizmi radikal dhe ekstremizmi.</p>	<p>- përcakton konceptet (pohimet) agnosticizëm, sekte, ateizëm, fundamentalizëm radikal dhe ekstremizëm;</p> <p>- shpjegon rolin e fesë dhe organizatave fetare në shoqëri;</p> <p>- njeh dhe diskuton format e fundamentalizmit dhe ekstremizmit radikal fetar;</p> <p>- argumenton për të drejtën e</p>

			<p>Sondazh i qëndrimeve të studentëve/ qytetarëve ndaj fesë. Kryerja e sondazhit përmes mjeteve online dhe përpunimi i rezultateve. Diskutimi i rezultateve të marra.</p>	<p>njerëzve për përkatësi të ndryshme (jo) fetare; - hulumton dhe paraqet aktivitetet e grupeve / organizatave të ndryshme fetare;</p>
9.	<p>- identifikon rolin e kulturës, institucioneve kulturore në formimin dhe zhvillimin e identitetit kulturor.</p>	<p>Kultura, institucionet kulturore dhe identiteti kulturor</p> <p>Koncepte</p> <p>Institucionet kulturore Identiteti kulturor</p>	<p>Ese dhe debat me temën: "Kultura sot".</p> <p>Me përdorimin e mjeteve online Coggle.it (ose të ngjashëm) për të krijuar një projekt për identitetin kulturor.</p> <p>Puna individuale, hulumtimi sesi institucionet kulturore (kinema, teatër, muze, opera, balet) ndikojnë në zhvillimin e tyre.</p>	<p>- numëron vlerat e përgjithshme të civilizimit kulturor; - përshkruan rëndësinë e të drejtave kulturore në zhvillimin e personit; - shpjegon faktorët në zhvillimin e identitetit kulturor; - analizon fenomenet pozitive dhe negative në kulturë; - eksploron dhe paraqet veçoritë dhe pamjet e ndryshme kulturore në grupe të ndryshme kulturore.</p>

QYTETARI DHE SHTETI

Nr. rend.	Rezultatet e mësimi	Përmbajtjet dhe konceptet	Aktivitetet dhe metodat	Standardet e vlerësimit
1.	<p>Nxënësi/nxënësja është i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> – njeh dhe të vlerësojë vlerat demokratike në shoqëri; 	<p>Vlerat demokratike</p> <p>Konceptet</p> <p>Vlerat demokratike</p>	<p>Përgatitja e një T-tryeze për karakteristikat e shteteve demokratike dhe jo-demokratike.</p> <p>Ese: Vlerat e Demokracisë.</p> <p>Debat: Në demokraci, të gjithë kanë të njëjtat të drejta, por nuk kanë të njëjtat mundësi për të realizuar të drejtat e tyre.</p>	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ul style="list-style-type: none"> – numëron vlerat e demokracisë; - argumenton për formën demokratike të qeverisjes; - analizon institucionet e rendit politik demokratik;
2.	<ul style="list-style-type: none"> – identifikon pushtetin që është në shërbim të qytetarëve; 	<p>Pushteti në funksion të qytetarëve</p> <p>Konceptet</p> <p>Pushteti</p> <p>Fuqia</p> <p>Përgjegjshmëria</p> <p>Transparenca</p> <p>Abuzimi i pushtetit</p>	<p>Puna në grup: Hulumtimi i kushtetutës dhe ligjeve që janë bazë për krijimin e pushtetit;</p> <p>Prezantimi dhe diskutimi i strukturuar.</p> <p>Debat: Si pushteti i zgjedhur duhet të përfaqësojë interesat e të gjithë qytetarëve.</p> <p>Përdorimi i mjetit online Plickers (ose ndryshe) me temën: "Pushteti për qytetarët".</p>	<ul style="list-style-type: none"> - numëron karakteristikat e pushtetit në funksion të qytetarëve; - përshkruan kushtetutën dhe ligjet si bazë për kushtetutën e qeverisë në vend; - argumenton për përdorimin dhe abuzimin e kompetencave që rrjedhin nga pozicione të ndryshme të pushtetit; - debaton me argumente se pushteti i zgjedhur duhet të përfaqësojë interesat e të gjithë qytetarëve;
3.	<ul style="list-style-type: none"> – të shpjegojë funksionimin e shtetit dhe të identifikojë mënyrat e 	<p>Si është organizuar pushteti në Republikën e Maqedonisë së</p>	<p>Një stuhi idesh për ndarjen e pushteteve.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bën dallimin midis pushtetit legjislativ, ekzekutiv, gjyqësor dhe atij

	pjesëmarrjes në pushtet dhe në jetën publike;	Veriut Konceptet Pushteti legjislativ Pushteti ekzekutiv Gjyqësori Decentralizimi Pushteti vendor	Hulumtim dhe prezantim mbi kompetencat e qeverisë dhe institucioneve që ato përfaqësojnë. Harta konceptuale e pjesëmarrjes qytetare në pushtet dhe në jetën publike.	vendor; - numëron kompetencat e katër llojeve të qeverisjes; - përshkruan rëndësinë e decentralizimit të pushtetit; - përshkruan ndarjen e pushtetit si kusht për kontroll të ndërsjellë dhe kufizim të pushtetit të qeverisë; - deklaron mënyra specifike të pjesëmarrjes qytetare në pushtet dhe në jetën publike;
4.	- të njohë karakteristikat e shtetit të së drejtës dhe të shpjegojë fenomenet negative që cenojnë sundimin e ligjit;	Sundimi i së drejtës Konceptet Shtet juridik Integriteti / presioni social Korrupsioni Nepotizmi	Duke punuar në çifte për të përcaktuar termat: sundimi i ligjit, integriteti / presioni social, korrupsioni dhe nepotizmi përmes kërkimit. Analiza e rasteve (tregimeve) në të cilat paraqiten praktika dhe diskutime të ndryshme korruptive. Debat mbi "Pse sundimi selektiv i ligjit është i dëmshëm për demokracinë?"	- përshkruan karakteristikat e sundimit të ligjit; - përcakton termat integritet / presion shoqëror, korrupsion dhe nepotizëm; - përshkruan format në të cilat mund të ndodhë korrupsioni; - vlerëson përfitimet për shoqërinë nga parandalimi dhe lufta kundër korrupsionit; - të kritikojë dhe dënojë sundimin selektiv të ligjit;
5.	- njeh mënyrat në të cilat qytetarët marrin pjesë në proceset politike dhe vlerëson rëndësinë e zgjedhjeve në	Zgjedhjet dhe proceset demokratike në shoqëri	Diskutim: Si marrin pjesë qytetarët në proceset politike (format e pjesëmarrjes).	- numëron mënyrat në të cilat qytetarët mund të marrin pjesë në procesin politik: votimin, fushatat,

	zhvillimin e demokracisë;	Konceptet Fushatë elektorale Sistemi i shumicës Sistem proporcional	Puna në grup: Analiza e opinionit publik, fushatave zgjedhore dhe reklamave dhe ndikimi i mediave masive në zgjedhje. Pyetje ese: Partitë politike dhe kandidatët e pavarur duhet të jenë në shërbim të interesave të gjithë qytetarëve.	lobimin, tubimet, petitionet; - përshkruan llojet e zgjedhjeve dhe modelet zgjedhore; - jep shembuj konkretë se si partitë politike / kandidatët e pavarur duhet të jenë në funksion të interesave të qytetarëve;
6.	- të analizojë dhe vlerësojë rolin shoqëror të administratës shtetërore dhe publike;	Roli shoqëror i shtetit dhe administratës publike Konceptet Administrata shtetërore Administrata publike	Stuhi idesh: Administrimi. Tabela DDM në lidhje me administratën shtetërore dhe publike. Lojë me role: Qytetari dhe institucionet. Debat: Si t'i bëjmë institucionet publike dhe shtetërore më efikase dhe në shërbim të qytetarëve.	-bën dallimin midis administratës shtetërore dhe asaj publike; - përshkruan kompetencat e administratës shtetërore dhe publike; - debaton mbi përgjegjësinë e nëpunësve publikë dhe civilë në mbrojtjen e të drejtave të qytetarëve; - identifikon abuzimin me kompetencat e administratës shtetërore dhe publike.

QYTETARI DHE BOTA

Nr. rend.	Rezultatet e mësimimit	Përmbajtjet dhe konceptet	Aktivitetet dhe metodat	Standardet e vlerësimit
1.	Nxënësi/nxënësja është i/e aftë të: - analizojë dhe monitorojë	Globalizimi dhe shoqëria	Përdorimi i mjetit online Plickers (ose ndryshe) me temën:	Nxënësi/nxënësja mund të: - thekson proceset në të cilat ndodh

	ndryshimet në shoqëri si rezultat i rritjes së shkëmbimit kulturor;	Konceptet Globalizimi Shkëmbim kulturor	Globalizimi. Puna në çifte mbi një pyetje / debat kërkimor: Si reflektohet globalizimi në jetën e përditshme? Punë në grup: - Përfitimet e globalizimit dhe shkëmbimit kulturor. - Sfidat e globalizimit.	globalizimi; - përcakton termin globalizim; - nxjerr në pah përfitimet dhe pasojat e globalizimit dhe shkëmbimit kulturor; - identifikon fushat e ndryshimit nga globalizimi
2.	- identifikon pozicionin dhe njeh përfitimet e Republikës së Maqedonisë së Veriut në organizatat ndërkombëtare;	Republika e Maqedonisë së Veriut në organizatat ndërkombëtare Konceptet Organizatat ndërkombëtare	Stuhi idesh: Në cilat organizata është anëtare Republika e Maqedonisë së Veriut? Metoda e kërkimit në internet: Në cilat projekte dhe aktivitete ndërkombëtare mund të përfshihen mësuesit dhe nxënësit e shkollës sonë? Si dhe ku të aplikoni? Punë në grup dhe diskutim: Përfitimet e Republikës së Maqedonisë së Veriut nga organizata të ndryshme ndërkombëtare.	- i numëron organizatat ndërkombëtare në të cilat Republika e Maqedonisë së Veriut është anëtare; - përshkruan rolin specifik të organizatave ndërkombëtare në mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe në zgjidhjen e problemeve globale të shoqërisë; - shpjegon procedurat për pjesëmarrjen në projekte të veçanta (për shembull: mbrojtja e të drejtave të njeriut, mjedisi, etj.); - identifikon mekanizmat për ofrimin e mbështetjes për Republikën e Maqedonisë së Veriut nga organizatat ndërkombëtare;

3.	-analizon pozicionin e Republikës së Maqedonisë Veriore në raport me Bashkimin European (BE) dhe për të gjetur mënyra për bashkëpunim në fusha të ndryshme.	Republika e Maqedonisë së Veriut si pjesë e Evropës Konceptet Vlerat evropiane Diversiteti Kulturor	Analiza e dokumenteve për bashkëpunim të Republikës së Maqedonisë së Veriut me vendet e tjera evropiane në fusha të ndryshme. Debat mbi temën: Anëtarësimi në BE - një avantazh ose një sfidë. Hulumtim dhe prezantim mbi diversitetin kulturor dhe vlerat e përbashkëta evropiane. Përdorimi i TIK -ut dhe krijimi i komunikimit me nxënësit, shkollat nga Bashkimi European dhe shkëmbimi i përvojave pozitive nga procesi arsimor në vendet e tyre.	- njeh përparësitë dhe sfidat e anëtarësimit në BE, duke iu referuar veçanërisht interesave të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe qytetarëve të saj; - njeh vlerat e përbashkëta evropiane dhe respekton diversitetin dhe identitetin kulturor; - identifikon shembuj të bashkëpunimit të Republikës së Maqedonisë së Veriut me vendet e tjera evropiane në fusha të ndryshme nga aspektet individuale, familjare dhe të tjera; - identifikon mënyrat për shkëmbimin dhe bashkëpunimin e të rinjve në Maqedoni me të rinjtë nga vendet e tjera evropiane.
----	---	--	---	--

Vlerësimi i arritjeve të nxënësve	Arritjet e nxënësve gjatë orës së mësimit monitorohen dhe vlerësohen duke përdorur kriteret e vlerësimit të cilat, në fakt, tregohen në programet mësimore si standarde për arritje në lidhje me secilin rezultat e të nxënit dhe përshkruajnë atë që pritet të bëjë nxënësi për të treguar se rezultati i mësimit është arritur. Gjatë mësimdhënies ndiqen aktivitetet për të
--	--

	<p>nxënë, motivimi për të nxënë, bashkëpunimi me të tjerët, qëndrimi kritik ndaj të mësuarve dhe qëndrimi krijues ndaj të mësuarve, gjegjësisht ndërtimi i qëndrimeve dhe mendimeve të veta për çështje të caktuara të mësimdhënies material. Kjo njohuri përdoret për të mbështetur nxënësit në mësim. Përdoren strategji dhe teknika të ndryshme të vlerësimit formues, duke përfshirë vetëvlerësimin dhe vlerësimin nga kolegët.</p> <p>Baza për vlerësimin përmbledhës janë kriteret e vlerësimit që duhet të specifikohen në nivelin shkollor ose në nivelin e bashkësive / mësuesve të shkollës. Notat përmbledhëse përcaktohen bazuar në përdorimin e metodave dhe teknikave të ndryshme të vlerësimit në përputhje me kriteret e vlerësimit (pyetje për ese, teste, prezantime gojore, projekte...).</p> <p>Vlerësimi nuk ndikohet nga qëndrimet e nxënësve për çështje të caktuara shoqërore, por vlerësohet aftësia për analiza, interpretim dhe vlerësim.</p> <p>Çdo nxënës informohet rregullisht për arritjet e tij, dhe prindërit informohen gjithashtu për arritjet e nxënësit. Ky komponent është një pjesë përbërëse e planifikimit të mësuesve për mësimdhënien dhe mësimin.</p>
Letërsi dhe burime të tjera	Teksti shkollor dhe doracakët të miratuar nga Ministria e Arsimit dhe e Shkencës dhe burime të tjera mësimore.
Fillimi i zbatimit të programit mësimor	Viti shkollor 2021/2022
Instituti/përfaqësues i programit	Byroja e Zhvillimit të Arsimit (BZHA)
Nënshkrimi dhe data e miratimit të programit mësimorë	<p>nr. _____ _____ viti</p> <p style="text-align: right;">MINISTRJA, Milla Carovska</p> <hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
Data e revizionit	